

Товмаш Дмитро Анатолійович

Київський національний університет імені Тараса Шевченка (м. Київ, Україна)

<https://orcid.org/0000-0002-4576-0703>

e-mail: tovmash@knu.ua

ЗНАЧЕННЯ ІДЕОЛОГЕМ «УСПІХ» ТА «УДАЧА» В СУЧАСНІЙ БІЗНЕС-КУЛЬТУРІ УКРАЇНИ

Резюме

Сучасний світ, а також ділова культура нашого суспільства наповнені ідеологемами «успішного успіху» та «невідвортної удачі». Ці ідеологеми повторюються у всіх медіа сферах та стали майже мантрами. Всі прагнуть бути успішними, захопити «удачу за хвіст», а найспритніші продають тренінги та книжки за означеними напрямками.

Поняття «успіху» та приписування результатів «удачі» (везінню) залежать від культурних факторів та суспільних норм. Українська бізнес-культура формується під впливом історичного досвіду, ідеологій та прагнень. Мета нашої роботи виявити сутнісні ознаки соціальних феноменів успіху та удачі, провести їх диференціацію та надати схематично функціональні значення. Поняття «успіх» і «удача» мають важливе культурне і соціально психологічне значення, особливо в контексті сучасної бізнес-культури. Питання соціальних практик має важливе значення як для особистої самореалізації, так і для розвитку українського суспільства.

Важливо визнати, що суспільний і національний прогрес залежить від індивідуальних досягнень громадян. З огляду на постійні зміни в системі цінностей людей, що зумовлені трансформацією українського суспільства, дослідження впливу ідеологем на формування особистих стратегій досягнення успіху та удачі набуває все більшої актуальності.

Ця наукова робота досліджує та порівнює значення, які надаються цим поняттям в рамках ділової культури. Здійснюється понятійний пошук причин та впливу феноменів успіху та удачі на «відтік мізків», тобто еміграцію висококваліфікованих та освічених людей з однієї країни в іншу.

Внаслідок процесів, що відбуваються в українському соціумі, вкрай актуальним є усвідомлення можливих наслідків відтоку кадрів, який наразі спостерігається. Міграція населення актуалізує питання успішної реалізації професіоналів, що зумовлює потребу визначити специфіку таких категорій, як «успіх» та «удача», що є невід'ємними компонентами бізнес-культури.

Ключові слова: ділова культура, ідеологема, успіх, талант, удача, випадковість, саморозвиток, відтік мізків, міграція населення.

Вступ

Наразі спостерігається процес динамічної зміни в системі цінностей індивідів, що зумовлений трансформацією українського суспільства. Всі сфери людського життя зазнали чималої реорганізації — від специфіки впровадження навчального процесу у закладах освіти різного рівня акредитації до бізнесу. Масовий відтік кадрів, що був спричинений початком повномасштабного вторгнення російських військ в Україну, змінив ситуацію із кваліфікованими працівниками на сучасному ринку праці. Внаслідок міграції висококваліфікованих і освічених людей з однієї країни в іншу актуалізувалось питання працевлаштування та досягнення успіху в новій для них царині. Всі ці передумови актуалізують дослідження впливу ідеологем на формування особистісних підходів до досягнення успіху та удачі (везіння). Це дослідження заглиблюється у порівняльний аналіз інтерпретацій, що приписуються цим поняттям у сфері бізнес-культури.

Отже, метою нашого дослідження є всебічне окреслення сутнісних характеристик соціальних феноменів успіху та удачі. Поняття «успіх» і «удача» мають величезне культурне і соціально-психологічне значення, особливо в контексті сучасної бізнес-культури. Питання соціальних практик має першочергове значення як для самореалізації особистості, так і для розвитку українського суспільства. Важливо визнати, що суспільний та національний прогрес залежить від індивідуальних досягнень громадян.

Таким чином, це дослідження має сприяти глибшому розумінню багатогранних вимірів успіху та удачі, їхнього значення в сучасній бізнес-культурі та їхнього потенційного впливу на переміщення кваліфікованих фахівців між державами.

Методи дослідження

Основними методами дослідження є аналітичний, структурно-функціональний, компаративний, метод синтезу.

Результати дослідження

На нашу думку, феномени успіху та удачі дійсно можуть мати значний вплив на «відтік мізків», еміграцію висококваліфікованих та освічених людей з однієї країни в іншу. Ось декілька причин, чому ці явища

можуть впливати на відтік мізків. Перша причина — прагнення до більшого успіху за кордоном. Люди, які відчують обмежені можливості для успіху і зростання у своїй країні, можуть бути мотивовані шукати кращі перспективи деінде. Привабливість досягнення більшого успіху в більш розвинених або економічно процвітаючих країнах може спонукати кваліфікованих людей до еміграції, що сприяє «відтоку мізків». Нерідко люди переконані, що успіх досягається завдяки зовнішнім обставинам (економічним, політичним, соціальним), а не через їх власні зусилля, саме це може спонукати талановитих людей шукати більш сприятливого середовища за кордоном.

Друга причина вкорінена у наявності осередків, що сприймаються як глобальні креативні центри. Наразі можна відзначити існування країн, які визнані світовими центрами інновацій, досліджень та економічного зростання, де створено середовище, сприятливе для досягнення успіху. Так існування потенційних можливостей для нетворкінгу, співпраці та доступу до ресурсів автоматично наділяє їх флером таких, що обов'язково приведуть до успіху та удачі, збільшуючи ймовірність відтоку мізків.

Ще однією причиною міграції кваліфікованих кадрів є існування суспільств, в яких цінуються принципи меритократії, а отже визнається талант, наполеглива праця та майстерність, що мають гідно винагороджуватися. На противагу цьому є країни, де успіх сприймається як результат везіння, що може відлякувати кваліфікованих людей, які вважають за краще отримувати винагороду за свої здібності. Тобто складається ситуація, коли відтік мізків здійснюється у процесі пошуку середовища, яке відповідає поглядам людей на успіх і досягнення.

Внаслідок глобалізаційних процесів унаочнюється ще одна причина міграційних процесів, які вкорінені у розвитку технологій і полегшенні міжнародної мобільності. Якщо працівники відчують, що їхня рідна країна не пропонує достатніх можливостей для досягнення успіху чи удачі, вони можуть вирішити переїхати туди, де їхні навички та зусилля з більшою ймовірністю принесуть бажані результати [1].

Таким чином, взаємозв'язок між успіхом, удачею й прагненням до кращих можливостей може суттєво вплинути на відтік мізків. Відчуття доступності успіху, віра в роль удачі в досягненнях і привабливість більш сприятливого середовища для зростання — все це впливає на рішення кваліфікованих фахівців шукати «зеленіші пасовиська» за кордоном.

На наше переконання, дослідження феномену успіху та удачі передбачає звернення не лише до теоретичних напрацювань, а й до переконань бізнесменів-практиків, менторів та коучів, що сприймаються в якості лідерів думок. Так, наприклад, Джаггі Васудев (англ. Jaggi Vasudev), відомий також як Садгуру (англ. Sadhguru) пропонує власний погляд на успіх, що подається крізь призму духовного начала. В якості джерел розуміння його концепцій обираються його відео лекції «Доля, Бог, удача чи зусилля — що

визначає ваш успіх?» (2022) [2] і «Як стати по-справжньому успішним?» (2021) [3]. У них підкреслюється роль особистих зусиль і намірів у досягненні успіху, а також не визнається вплив долі та зовнішніх обставин. У контексті української бізнес-культури вчення Садгуру дає уявлення про те, як люди збалансовують свої дії з розумінням долі та зусиль.

Керівник відділу консультаційних досліджень у Counterpoint Global, Morgan Stanley Investment Management М. Мобуссен (М. Mauboussin) в своїх теоретичних розробках вказує на те, що саме від розуміння внеску навичок та удачі у досягненні успіху може виникнути підґрунтя для формування усвідомленого підходу щодо його досягнення [4]. На жаль, більшість речей у житті та бізнесі не такі однозначні. Більшість успіхів і невдач, які ми бачимо, є поєднанням майстерності та везіння, які важко розділити. Завдяки інтерпретації минулих результатів формується уявлення про можливість прийняття кращих рішень у майбутньому, не лише щодо прогнозування успіху, а також його досягнення.

На думку, М. Мобуссена, багато з того, що ми переживаємо в житті, є результатом поєднання майстерності та везіння. Кидок баскетболіста перед фінальним свистком відскакує від кільця, і його команда програє національний чемпіонат. Фармацевтична компанія розробляє ліки від гіпертонії, які в результаті стають блокбастером з продажу ліків від еректильної дисфункції. Інвестор отримує несподіваний прибуток, купуючи акції компанії незадовго до її поглинання з надбавкою. Різні рівні майстерності, удачі та невдачі — це реальність, яка формує наше життя. І все ж ми не дуже добре розрізняємо їх. Частково це пов'язано з тим, що мало хто з нас добре знайомий зі статистикою. Але найбільший вплив на нашу нездатність визначити, що є результатом майстерності, а що — просто везіння, має психологія. Механізми, які наш розум використовує для осмислення світу, не дуже добре пристосовані для того, щоб пояснити відносну роль майстерності та везіння у подіях, які ми бачимо навколо нас [4, С. 4].

Сучасне покоління українців, під впливом постмодерністських ідей, сформували, на наш погляд, хибні переконання стосовно феноменів «Успіху» та «Удачі», що зводять людину до пасивного споживача готових рішень. Люди стали залежними та уповають на готові й швидкі рецепти рішень проблем, що викликає втрату здатності формувати самостійні рішення. Як наслідок, втрачається здатність бути наполегливими та терплячими в постановці й досягненні власної мети. Натомість формується терплячий образ хибної ілюзорної надії-очікування, що «хтось» прийде та зробить все за нас. Ця ілюзорна надія-очікування є деструктивною орієнтацією для суспільства.

Наше переконання, удача є об'єктивною характеристикою, що складає суму показників та вказує на потенційну величину наявного дійсного буття. Основна задача особистості відносно удачі — це використовувати цей

потенціал відповідно власної мети та забезпечити йому довготривале існування. Але ж ми також бачимо, що удача може належати в тій чи іншій мірі всім людям, які здатні бачити наявний потенціал в собі та набутти навичок успішності, щоб використати його в процесі життєдіяльності, інакше він залишається недосяжним. За таких умов, на думку О. Маркозової, «значно підвищується роль внутрішнього потенціалу особистості, зокрема її освітнього капіталу, за допомогою якого індивід може ефективно протистояти надлишковим інформаційним потокам у процесі формування цілей та осмислення шляхів досягнення життєвого успіху. І навпаки: відсутність самостійного та критичного контролю за кількісними і якісними характеристиками інформації, що здатна переосмислити людина, може призвести її не до розвитку та досягнення життєвого успіху, а до значних психологічних і фізичних втрат» [5, С. 177].

Всі вияви результату будуть належати людині, яка ставила мету та діяла, або ж відмовилась від активної позиції та занурилась в бездіяльність і — отримала закономірний результат. Через активну позицію та прагнення до очікуваного результату не завжди гарантовано досягається успіх, але говорити тут про відсутність удачі ми не можемо. Тимчасовий програш на шляху до мети вказує лише на потребу у корекції методів, способів та підходів для подальшого руху і лише постійне та активне начало людини здатне знову і знову прагнути до досягнення поставленої мети, що й вказує на ознаку набуття особистістю здатності до успішності. Тобто, успіх — це аж ніяк не везіння, це перемога в нелегкій боротьбі.

Ототожнення понять «удача» та «успіх», прагнення швидко досягнути омріяних статків ціною малих затрат, що маніпулятивно підігрівалися ЗМІ сформували хибні бачення. В українському суспільстві успіх почали ототожнювати з «пронирливістю», «професійним споживанням», тобто здатністю людини влаштувати свої особисті справи з користю лише для себе, з додаванням цинізму та розрахунку — це оформилось в різні вияви шахрайства і набуло деструктивних форм для суспільства.

На наше переконання, *успіх — це здатність людини розвинути в собі звичку перемагати, чітко формулювати цілі, постійно навчатися, бути готовим змагатися та перемогти, бути завжди готовою на професійному рівні використати увесь набутий потенціал (тобто удачу), досягаючи поставленої мети максимально швидкими темпами.*

Що ж стосується поняття удача, то воно також потребує ретельного дослідження. У тлумачному словнику наведено наступне визначення поняття, а саме: удача — позитивний, бажаний результат чого-небудь, щасливий збіг обставин для когось [6, С. 391]. Також може позначати бажаний наслідок якоїсь події або дії, особливо в ситуаціях, коли вона не (повністю) залежить від дій чи рішень пов'язаної особи. Прикладами удачі можуть бути вигреш в лотереї, рулетці або іншій азартній грі. Інше слово,

що використовується для позначення удачі — везіння. Слово «удача» не слід плутати зі словом «вдача». У цих словах чергування «у — в» не відбувається. Удача є часто використовуваним мотивом у мистецтві. Оскільки події, які можуть бути охарактеризовані як удача для більшості людей є бажаними і очікуваними, існує безліч різних символів, що втілює її. Символами удачі вважаються чотирилиста конюшина, підкова, сажотруси або сонечко.

Удача — це випадковість або те, що відбувається поза контролем людини, і це можна назвати «удачі» або «невдачі». Тобто, удача є об'єктивною характеристикою, що складає суму показників та вказує на потенційну величину наявного дійсного буття. Основна задача особистості відносно удачі — це побачити та використовувати цей потенціал відповідно власної мети та забезпечити йому довготривале існування. Але ж ми також бачимо, що удача може належати в тій чи іншій мірі всім людям, які здатні бачити наявний потенціал в собі та набути навичок успішності, щоб використати його в процесі життєдіяльності, інакше він залишається недосяжним.

Схематично алгоритм здійснення успіху та набуття удачі можемо зобразити наступним чином:

УСПІХ = Формування мети — Розподіл задач — Вибір методу — Дія — Поразка — Зміна методу — Дія1...x — Поразка1...x — Потенціал досвіду — Синтез методу — Перемога — Нова мета — Синтез методу — Швидка дія — Швидка перемога — Формування потенціалу перемагати — Сприйняття множинності варіантів світу — Створення оптимального бачення — Створення власної місії = УДАЧА.

Загалом, чим дивніший успіх, тим екстремальніші та малоймовірніші обставини, які його спричинили. Крім того, існує відносний погляд, коли власний успіх порівнюється з успіхом інших. А як щодо мільйонів людей, які мають подібний рівень освіти, вирости в подібних районах або народилися з подібними генетичними талантами? Ці люди не досягають однакових результатів. Чим більш локальним стає порівняння, тим більше успіх визначається наполегливою працею. Коли ви порівнюєте себе з людьми, яким так само пощастило, різниця полягає у ваших звичках і виборі [7].

Абсолютний успіх — це удача. Відносний успіх зумовлений вибором і звичками. З цього визначення природно випливає важливе розуміння: чим екстремальнішими стають ваші результати, тим важливішою є удача. Тобто, чим успішнішим ви стаєте в абсолютному сенсі, тим більше ми можемо віднести ваш успіх до удачі. Зрештою, ми не можемо контролювати свою удачу — пощастить нам чи не пощастить — але ми можемо контролювати наші зусилля та нашу підготовку. Удача час від часу посміхається кожному з нас. І коли це станеться, єдиний спосіб винагородити свою удачу — це наполегливо працювати та отримати від неї максимальну користь [7].

Дослідження феномену удачі постає нагально та необхідно перед потребою у систематизації та співставленні з іншими поняттями ділової культури світу в цілому та України зокрема, що пов'язано з неповними, фрагментарними і подекуди симулятивними знаннями про зазначений феномен. Зрештою практикуючи помилкове бачення ми неодмінно дійдемо до повноти розуміння удачі, проте це буде вартувати нашому суспільству часу та купу інших ресурсів, яких в нас обмаль.

Філософське визначення феномену успіху охоплює багатогранну природу досягнення та реалізації в контексті цілей, прагнень та цінностей людини. Успіх виходить за рамки простого досягнення і передбачає цілісне узгодження між намірами, зусиллями та результатами. Це динамічний стан, який виникає в результаті взаємодії особистісного зростання, зовнішніх обставин та реалізації власного потенціалу. По суті, успіх можна розглядати як гармонійну кульмінацію цілеспрямованих дій, старанної наполегливості та трансформаційного шляху до самореалізації. Він виходить за межі традиційних вимірів багатства, статусу чи визнання і заглиблюється у сферу внутрішньої реалізації та задоволеності. Успіх відображає здатність людини долати виклики, адаптуватися до змін і зберігати цілеспрямованість навіть перед обличчям негараздів.

Успіх передбачає життя відповідно до власних цінностей і принципів, культивування значущих зв'язків з іншими людьми та позитивний внесок у колективний людський досвід. Він не є фіксованим пунктом призначення, а скоріше безперервним процесом зростання, еволюції та безперервного навчання. Крім того, філософське розуміння успіху визнає його відносність — визначення успіху кожною людиною є глибоко особистим і формується під впливом її унікальних обставин, культурних особливостей та прагнень. Це поняття спонукає до самоаналізу, самодослідження та прагнення до осмисленого життя, яке виходить за межі матеріальних благ.

По суті, феномен успіху у філософії охоплює цілісну реалізацію людського потенціалу, узгодження дій з цінностями та культивування цілеспрямованого життя, яке сприяє як особистому добробуту, так і покращенню суспільства.

Філософське визначення феномену удачі (везіння) заглиблюється у складну взаємодію між випадковістю, обставинами та людською інтерпретацією. Удача — це події або результати, які не залежать від людини і є результатом складного переплетіння факторів, включаючи випадковість, час і зовнішні впливи. Вона втілює непередбачуваність існування і кидає виклик поняттю абсолютного детермінізму. По суті, удача кидає виклик нашому розумінню причинно-наслідкових зв'язків і підкреслює межі людських можливостей. Вона нагадує нам, що, незважаючи на наші зусилля та наміри, зовнішні фактори можуть суттєво впливати на наш

досвід та результати. Удача — це нагадування про таємниці всесвіту, що запрошує нас замислитися над балансом між порядком і хаосом, наміром і випадковістю.

В контексті філософського дискурсу удача розуміється як те, що спонукає до запитань про природу реальності, межі пізнання та роль невизначеності в нашому житті. Вона підкреслює необхідність смирення у визнанні елементів, що знаходяться поза нашим контролем, і того, що на наше сприйняття успіху і невдач часто впливають сили, які не піддаються раціональному поясненню. Фактично удача нерозривно пов'язана з поняттям перспективи, адже те, що один може сприймати як удачу, інший може вважати невдачею, що підкреслює суб'єктивність, притаманну інтерпретації подій. Ця суб'єктивність спонукає до філософського дослідження природи реальності, відносності оціночних суджень і ролі людського сприйняття у формуванні нашого розуміння удачі.

Доволі цікаву інтерпретацію поняття удачі та її зв'язку з талантом пропонує в своїй науковій розробці група авторів А. Плучіно, А. Біондо та ін. [8]. Зокрема наголошується увага, що у західній культурі вкорінене переконання, що успіх переважно пов'язаний з особистими якостями, такими як талант, інтелект, навички, зусилля, наполеглива праця або схильність до ризику. Хоча і визнається, що удача може відігравати певну роль, проте зовнішні сили часто недооцінюються у створенні індивідуальних історій успіху. Розподіл багатства, що розглядається як показник успіху, підпорядковується закону сили (закону Парето), що вказує на значну концентрацію багатства серед невеликої кількості людей, в той час як переважна більшість залишається менш заможною. Така нерівномірність розподілу вказує на те, що в грі бере участь щось більше, ніж особисті якості, і в статті висловлюється припущення, що випадковість є прихованим інгредієнтом цього явища.

Такий феномен як інтелект або талант, що начебто є необхідним фактором успіху, на думку авторів, не є обов'язковою запорукою успіху. Найуспішніші люди зрідка є найталановитішими. Натомість, помірно талановиті люди, яким значною мірою пощастило, як правило, випереджають своїх більш талановитих колег. У статті представлено агентну модель, яка кількісно оцінює роль таланту і везіння у визначенні траєкторії кар'єри людей. Моделювання показує, що хоча талант підпорядковується гаусівському розподілу, успіх підпорядковується степеневому закону, що свідчить про те, що везіння суттєво впливає на результати [8]. Найважливіший висновок полягає в тому, що значна кількість успішних людей завдячує своїм успіхом поєднанню помірного таланту та везіння, кидаючи виклик широко розповсюдженому припущенню, що успіх пов'язаний виключно з високим рівнем таланту.

Результати дослідження італійських авторів підкреслюють обмеженість «наївної меритократії», коли успіх вважається прямим показником таланту і компетентності, адже така парадигма нехтує впливом випадковості у визначенні успіху і, як наслідок, може призвести до недооцінки ролі везіння та ненавмисного обмеження можливостей для найталановитіших людей. Водночас висловлюється припущення, що більш ефективні стратегії, які враховують вплив удачі, можуть сприяти більш справедливому розподілу можливостей і ресурсів, заохочуючи розмаїття ідей та інновацій в рамках справді меритократичної системи.

Станом на травень 2023 року приблизно 8,1 мільйона осіб, переважно жінок і дітей, виїхали з України через масштабний конфлікт. Ця еміграція включає приблизно 640 000 дітей шкільного віку та близько 800 000 осіб у віці від 20 до 29 років. Найбільша концентрація українських біженців спостерігається в наступній десятці країн: Польща, Німеччина, Чехія, Італія, Іспанія, Туреччина, Велика Британія, Франція, Австрія та Нідерланди. По суті, понад мільйон молодих українців вирішили переїхати. Чи повернуться вони після закінчення війни? Це питання турбує все українське суспільство.

На думку Президентки благодійного фонду Ukraine Global Scholars Юлії Лемеш нам необхідно прийняти той факт, що «відтік мізків» або «притік свіжих сил» — залежно від того, як ми сприйматимемо ситуацію, — уже стався. Західні державні навчальні заклади відкриті для наших студентів і учнів, університети по всьому світу пропонують тисячі стипендій для українських студентів, і це можливість для України виховати нове покоління громадян світу [9].

Після завершення війни першочерговим завданням державної політики для України має стати соціально-економічне відновлення країни. Це вимагає комплексного підходу, що охоплює кілька складних завдань, серед яких подолання серйозних гуманітарних потрясінь; прискорення відновлення національних інституцій; відновлення соціальної інфраструктури; сприяння розвитку людського потенціалу; формування позитивного світогляду в українському суспільстві та інші. Ці зусилля вимагають значних ресурсів, як матеріальних, так і людського потенціалу, а також надійного механізму для посилення їхнього впливу. Однак нинішні обставини, позначені триваючим конфліктом і виснаженням ресурсів, роблять виконання цих завдань надзвичайно складним.

Питання еміграції висококваліфікованих та освічених людей з України вже давно є буденним та потребує свого вирішення, але масштабна військова агресія фатально змінила ситуацію. Як це переселення вплине на вітчизняну економіку та ринок праці, розмірковує генеральний директор інвестиційної компанії Concorde Capital Ігор Мазепа, на його думку таке переселення не може не зачепити нашу економіку. Адже люди — це суть

нашої економіки. Це ми створюємо та займаємо робочі місця. Це ми купуємо товари та послуги один в одного, створюючи потужний внутрішній попит. Саме внутрішній споживчий попит був головним двигуном української економіки протягом майже всієї її історії. Так, за останні п'ять років реальні споживчі витрати українців зросли на 45%, тоді як вся економіка (реальний ВВП) зростає лише на 9%... Складніша проблема для економічного майбутнього України — це еміграція. Цифри ООН виглядають лякаюче: з початку великої війни країну залишило майже 5 млн людей. Згідно з дослідженням Міжнародного комітету порятунку (МКС), проведеного в Польщі, близько 40% з України, які виїхали в цю країну, — це діти, і понад половину — дорослі віком до 60 років (переважно — жінки). Таким чином, бідкається автор, понад чверть дітей та п'ята частина дорослих жінок до 60 років залишили Україну за останні два місяці. З одного боку, добре, що багато жінок і дітей сьогодні перебувають у повній безпеці, при цьому піклується про них іноземна влада, волонтери та бізнесмени. Це частково знімає навантаження з українського бюджету та бізнесу у важкий для них час. Але, на думку Ігоря Мазепи, якщо цих переселенців не вдасться повернути до країни після нашої перемоги, на нас чекатиме демографічна катастрофа [10].

Висновки

Внаслідок процесів, що відбуваються в українському соціумі, вкрай актуальним є усвідомлення можливих наслідків відтоку кадрів, який наразі спостерігається. Міграція населення актуалізує питання успішної реалізації професіоналів, що зумовлює потребу визначити специфіку таких категорій, як «успіх» та «удача», що є невід'ємними компонентами бізнес-культури.

Звернення до теоретичних напрацювань вітчизняних та закордонних авторів та настанов практиків бізнес-культури дає можливість визначити, що феномен успіху тісно пов'язаний з удачею. Проте їх специфіка полягає в тому, що ці поняття не є тотожними.

Успіх визначається як здатність людини розвинути в собі звичку перемагати, чітко формулювати цілі, постійно навчатися, бути готовим змагатися та перемогти, бути завжди готовою на професійному рівні використати увесь набутий потенціал (тобто удачу), досягаючи поставленої мети максимально швидкими темпами. Тобто успіх є результатом цілеспрямованої діяльності, в якій спроможність скористатися певними «випадковими» можливостями (удачею) є іманентно притаманним компонентом.

Натомість удача може бути представлена як деякий позитивний збіг обставин, що використовується суб'єктом. На філософському рівні удача може сприйматись як те, що формує навички смирення у визнанні елементів, що знаходяться поза нашим контролем. Сприйняття успіху та удачі

нерідко має суб'єктивний характер і нерозривно пов'язане з нашими оціночними судженнями, залежить від нашого суб'єктивного бачення цих категорій, формуючись під впливом соціальних, культурних та особистісних чинників.

Дилема «відтоку мізків» або «приплив свіжих сил» підкреслює необхідність розглядати цю ситуацію як можливість. Західні навчальні заклади та міжнародні стипендії дають Україні шанс виховати нове покоління громадян світу, що потенційно принесе користь країні в довгостроковій перспективі.

Українському уряду та відповідним органам влади слід розробити стратегію заохочення повернення емігрантів після завершення конфлікту. Слід розглянути такі ініціативи, як програми репатріації кваліфікованих кадрів і стимулювання українських фахівців за кордоном до участі в розвитку країни. Україна повинна продовжувати використовувати можливості, які відкриваються перед її громадянами, що навчаються за кордоном. Налагодження зав'язків з українськими студентами та науковцями за кордоном, заохочення їхньої активної участі у розвитку країни та створення шляхів для їхнього внеску у прогрес України має стати пріоритетом.

Український уряд має зосередитися на диверсифікації економіки, щоб зменшити її залежність від внутрішнього споживчого попиту. Інвестиції в інновації, технології та підприємництво можуть допомогти побудувати більш стійку економіку, менш чутливу до еміграційних шоків. Дослідження впливу ідеологем на успіх і удачу слід продовжувати, приділяючи особливу увагу тому, як зміна цінностей впливає на індивідуальні прагнення і суспільний прогрес. Це дослідження може стати основою для політики і стратегій, спрямованих на узгодження індивідуальних досягнень з національними цілями розвитку.

Насамкінець, подолання еміграційної кризи, визначення пріоритетів післявоєнної відбудови, використання освітніх можливостей за кордоном, зміцнення економіки та розуміння динаміки успіху і везіння є важливими кроками для України, які допоможуть їй подолати нинішні виклики та побудувати більш процвітаюче майбутнє.

Список посилань:

1. Маркозова О.О. Вплив політичних ідеологій на формування практик досягнення соціального успіху людини. Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія, 2013. № 3. 249–251. (date of access: 17.07.2023).
2. Sadhguru. Fate, God, Luck or Effort What Decides Your Success? | Sadhguru, 2022. YouTube. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=HADeWBBb1so> (date of access: 20.07.2023).

3. Sadhguru. How To Be Really Successful? | Sadhguru Answers, 2021. YouTube. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=ZhI-stDIICE> (date of access: 20.07.2023).
4. Mauboussin M. J. The success equation: Untangling skill and luck in business, sports, and investing. Boston, Mass: Harvard Business Review Press, 2012.
5. Маркозова, О.О. ДОСЯГНЕННЯ ЖИТТЄВОГО УСПІХУ ЛЮДИНИ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОГО ПЕРЕВАНТАЖЕННЯ. «Вісник НЮУ імені Ярослава Мудрого». Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія, 2016. 4 (31), 175–182. <https://doi.org/10.21564/2075-7190.31.101681> (date of access: 17.07.2023).
6. Удача. Словник української мови: в 11 томах. Том 10, 1979.
7. IceHrm. Absolute success is luck. Relative success is hard work. IceHrm. URL: <https://icehrm.com/blog/absolute-success-is-luck-relative-success-is-hard-work/> (date of access: 12.02.2022).
8. Pluchino A., Biondo A. E., & Rapisarda A. Talent Versus Luck: The Role Of Randomness In Success And Failure. *Advances in Complex Systems*. 2018. Vol. 21, no. 03n04. P. 1850014. URL: <https://doi.org/10.1142/s0219525918500145> (date of access: 17.07.2023).
9. Лемеш Ю. «Відтік мізків» чи «притік свіжих сил»? Як учитися в найкращих і адаптувати світові знання для своїх країн. *The Ukrainians*. URL: <https://theukrainians.org/prytik-syl/> (дата звернення: 20.08.2023).
10. Мазепа І. «Відтік мізків» та обвал попиту: як міграція вплине на економіку України. *Мінфін—все про фінанси: новини, курси валют, банки*. URL: <https://minfin.com.ua/ua/2022/04/26/84353557/> (дата звернення: 20.08.2023).

References

1. Markozova, O. O. (2013). Influence of political ideologies on the formation of practices for achieving human social success. *Bulletin of the National University «Yaroslav Mudryi Law Academy of Ukraine»*. Series: Philosophy, Philosophy of Law, Political Science, Sociology, 3, 249–251 [in Ukrainian].
2. Sadhguru. Fate, God, Luck or Effort What Decides Your Success? | Sadhguru, 2022. YouTube. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=HADeWBBb1so> (date of access: 20.07.2023).
3. Sadhguru. How To Be Really Successful? | Sadhguru Answers, 2021. YouTube. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=ZhI-stDIICE> (date of access: 20.07.2023).

4. Mauboussin, M. J. (2012). *The success equation: Untangling skill and luck in business, sports, and investing*. Boston, Mass: Harvard Business Review Press [in English].
5. Markozova, O.O. (2016). Achievement of human life success in the conditions of information overload. *Bulletin of the National University «Yaroslav Mudryi Law Academy of Ukraine»*. Series: Philosophy, 4, 175–182. <https://doi.org/10.21564/2075-7190.31.101681> [in Ukrainian].
6. Luck. *Dictionary of the Ukrainian language: in 11 volumes. Volume 10, 1979*. [in Ukrainian].
7. IceHrm. Absolute success is luck. Relative success is hard work. IceHrm. URL: <https://icehrm.com/blog/absolute-success-is-luck-relative-success-is-hard-work/> (date of access: 12.02.2022) [in English].
8. Pluchino, A., Biondo, A. E., & Rapisarda, A. (2018). Talent Versus Luck: The Role of Randomness in Success and Failure. *Advances in Complex Systems*, 21, no. 03n04, URL: <https://doi.org/10.1142/S0219525918500145> [in English].
9. Lemesh Y. «Brain drain» or «inflow of fresh forces»? How to learn from the best and adapt world knowledge for your country. *The Ukrainians*. URL: <https://theukrainians.org/prytik-syl/> (accessed August 20, 2023). [in Ukrainian].
10. Mazepa I. «Brain drain» and collapse of demand: how migration will affect the Ukrainian economy. Ministry of Finance— all about finance: news, exchange rates, banks. URL: <https://minfin.com.ua/ua/2022/04/26/84353557/> (accessed August 20, 2023). [in Ukrainian].

THE MEANING OF THE IDEOLOGEMES «SUCCESS» AND «LUCK» IN THE MODERN BUSINESS CULTURE OF UKRAINE

Dmytro Tovmash

Taras Shevchenko National University of Kyiv (Kyiv, Ukraine)

<https://orcid.org/0000-0002-4576-0703>

e-mail: tovmash@knu.ua

Abstract

The modern world, as well as the business culture of our society, is filled with the ideologies of «successful success» and «inevitable luck.» These ideologies are repeated in all media spheres and have become almost mantras. Everyone strives to be successful, to grab «luck by the tail,» and the most successful sell trainings and books in these areas.

The notion of «success» and the attribution of results to «luck» (good fortune) depend on cultural factors and social norms. Ukrainian business culture is shaped by historical experience, ideologies, and aspirations. The purpose of our work is to identify the essential features of the social phenomena of success and luck, to differentiate them and to provide schematic functional meanings. The concepts of «success» and «luck» have important cultural and social psychological significance, especially in the context of modern business culture. The issue of social practices is important both for personal self-realization and for the development of Ukrainian society.

It is important to recognize that social and national progress depends on the individual achievements of citizens. Given the constant changes in people's value system caused by the transformation of Ukrainian society, the study of the influence of ideologemes on the formation of personal strategies for achieving success and luck is becoming increasingly relevant.

This research paper explores and compares the meanings given to these concepts within business culture. The author conducts a conceptual search for the causes and impact of the phenomena of success and luck on the «brain drain»,

i. e. the emigration of highly skilled and educated people from one country to another.

As a result of the processes taking place in Ukrainian society, it is extremely important to understand the possible consequences of the current outflow of personnel. Population migration raises the issue of successful realization of professionals, which necessitates defining the specifics of such categories as «success» and «luck», which are integral components of business culture.

Keywords: business culture, ideologeme, success, talent, luck, chance, self-development, brain drain, migration of population.